Lietas arhīva Nr. A42-00487-23/23
ECLI:LV:ADRJRIT:2023:0420.A420218422.6.S

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĪGAS TIESU NAMS

S P R I E D U
LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Rīgā 2023.gada 20.aprīlī

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese R. Migla,

piedaloties pieteicējam /pers. D/ un atbildētājas Rīgas valstspilsētas pašvaldības pusē pieaicinātās iestādes – Rīgas domes Labklājības departamenta – pārstāvei /pers. E/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. D/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējam tiktu piešķirts pabalsts krīzes situācijā, garantētā minimālā ienākuma pabalsts un mājokļa pabalsts, un 11 641,10 *euro* atlīdzinājumu.

Aprakstošā daļa

[1] /pers. D/ vērsās Rīgas Sociālajā dienestā (turpmāk arī – dienests), lūdzot piešķirt pabalstu krīzes situācijā, garantētā minimālā ienākuma pabalstu (turpmāk – GMI pabalsts) un mājokļa pabalstu par 2022.gada maija, jūnija un jūlija mēnesi.

Ar dienesta 2022.gada 6.maija lēmumu Nr.RSD-22-5149-lsi (turpmāk – sākotnējais lēmums) pieteicējam atteikta minēto pabalstu piešķiršana.

Pieteicējs sākotnējo lēmumu apstrīdēja Rīgas domes Labklājības departamentā (turpmāk arī – departaments) un lūdza izmaksāt atlīdzinājumu par dienesta /amats//pers. I/ nepamatotu rīcību.

Ar departamenta 2022.gada 2.jūnija lēmumu Nr.DL-22-206-ap (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) sākotnējais lēmums atstāts negrozīts, un pieteicējs informēts, ka viņam nav tiesiska pamata prasīt zaudējuma atlīdzinājumu, jo nav konstatēts prettiesisks administratīvais akts.

[2] Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicēja pieteikums, kurā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[2.1] Dienestam un departamentam kopš 2021.gada 6.maija ir zināms par pieteicēja kritisko situāciju, bet tā tiek ignorēta.

Krīzes situācija izveidojusies tostarp Covid-19 dēļ ieviestajiem ierobežojumiem, kā rezultāta pieteicējs zaudēja ienākumus. Nepatiesās publikācijas par pieteicēju (sk./adrese/*; /adrese/*) apgrūtina viņa iekļaušanu darba tirgū. Pieteicējs nevar iegūt bezdarbnieka statusu, jo notiek tiesāšanās pret darba devēju. Savukārt Valsts ieņēmumu dienests nepamatoti atsaka izmaksāt pieteicējam dīkstāves pabalstu. Pieteicējam ir 20-50 tiesas procesi, kas aizņem daudz laika. Viens no tiem par atjaunošanu darbā (lietā Nr./numurs/), līdz ar ko pieteicējs aktīvi iesaistās savu problēmu risināšanā. Minēto iemeslu dēļ pieteicējam nav iespējams līdz 2022.gada 30.aprīlim atrast otru darba vietu kā to paredz 2022.gada 14.februāra vienošanās par līdzdarbību Nr./numurs/ (pieteicēju piespieda to parakstīt).

[2.2] Dienesta un departamenta atteikuma piešķirt pabalstus dēļ pieteicējs bija spiests aizņemties naudas līdzekļus 152,70 *euro*, lai apmaksātu dzīvokļa izdevumus. Pieteicējam nav iespējas nokļūt līdz siltā ēdiena izsniegšanas vietām, jo braukšanas mēneša biļete maksā 50 *euro* mēnesī. /pers. I/ un /pers. K/ ignorē, ka pieteicējs ir darba attiecībās, bet nesaņem darba algu.

Pieteicējs atlīdzinājuma prasījumu saista tostarp ar /pers. I/, kura pieņēma sākotnējo lēmumu, un /pers. K/, kura pieņēma pārsūdzēto lēmumu, nepamatotu rīcību.

Krīzes situācijas dēļ psihiatre /pers. L/ 2021.gada 11.augusta izrakstā no stacionārā/ambulatorā pacienta medicīniskās kartes noteica pieteicējam diagnozi F43 28 „Reakcija uz smagu stresu un adaptācijas traucējumi ? adaptācijas traucējumi ar citiem precizētiem prevalējošiem simptomiem". Pamatojoties uz diagnozi, pieteicējam no 2022.gada 21.jūlija Rīgas psihiatrijas un narkoloģijas centra ambulatorajā centrā /Nosaukums A/ sākās psihoterapija, ārstēšanās minimums 10 seansi.

[3] Administratīvajā rajona tiesā 2022.gada 11.jūlijā saņemti pieteikuma papildinājumi, kuros papildus prasīts atlīdzinājums 138,83 *euro* saistībā ar aizdevumu par dzīvokļa izdevumu apmaksāšanu.

2022.gada 8.augustā tiesā saņemti papildinājumi par papildus 6050,33 *euro* atlīdzinājumu, ko pieteicējs nav saņēmis Rīgas Sociālā dienesta un departamenta politiskas represijas dēļ pieteicēja tiesvedības procesa par atjaunošanu darbā SIA /Nosaukums B/ laikā.

[4] Administratīvajā rajona tiesā saņemtajos paskaidrojumos par pieteikumu departaments pieteikumu uzskata par nepamatotu un noraidāmu, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā norādītajiem argumentiem. Papildus departaments paskaidro turpmāko.

[4.1] Dienests nav uzlicis pieteicējam nepamatotus vai neizpildāmus pienākumus.

Pieteicēja kā darbspējīgas personas pienākums ir aktīvi darboties, lai gūtu ienākumus un pašam nodrošinātu savas pamatvajadzības, nevis prasīt sociālo palīdzību no pašvaldības budžeta, ko veido nodokļu maksātāju nauda.

[4.2] Krīzes situācijā – operatīvi sniegts materiāls atbalsts ārēju notikumu radītu seku novēršanai vai mazināšanai, kā arī lai saņemtu pabalstu krīzes

situācijā, mājsaimniecība divu mēneša laikā pēc krīzes situācijas rašanās iesniedz dienestā iesniegumu un dokumentus, kas apliecina krīzes situācijas faktu. Pieteicējs šādus dokumentus nav iesniedzis. Tas, ka viņš piedalās vairākās tiesvedības, nav pierādījums krīzes situācijai. Pieteicēja darba un ienākumu zaudēšanai nav arī sakara ar Covid-19 izplatības izsludināto ārkārtējo situāciju.

Pabalsta krīzes situācijā saņemšanas priekšnoteikums nav personas ienākumu līmenis, bet ir personas nespēja ārkārtas situācijas dēļ un tās radītajos apstākļos apmierināt savas pamatvajadzības. Savukārt, gadījumos, kad mājsaimniecībai trūkst līdzekļu pamatvajadzību nodrošināšanai, sociālo palīdzību sniedz, pamatojoties uz personas materiālo resursu – ienākumu un īpašuma novērtējumu, individuāli paredzot katra klienta līdzdarbību. Pieteicējam ir zināma šī kārtība.

Konkrētajā gadījumā priekšnoteikumi pabalsta krīzes situācijā piešķiršanai nav iestājušies.

[4.3] 2021.gada 11.augusta izraksts no stacionārā/ambulatorā pacienta medicīniskās kartes neattiecas uz strīdus periodu. Pieteicējs nav vērsies dienestā pēc pabalsta veselības aprūpei vai pēc psihosociālās palīdzības.

[4.4] Saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 36.panta pirmo daļu aizņēmums (152,70 *euro*) nav izņēmums no ienākumiem, kuri jānorāda iztikas līdzekļu deklarācijā. Attiecībā uz ēdināšanas pakalpojumu, ko nodrošina pašvaldība, to var saņemt vairākās vietās valstspilsētā, kas ir tuvāk pieteicēja dzīvesvietai.

[4.5] Pieteicējs 2022.gada 21.janvārī vērsās dienestā ar lūgumu piešķirt GMI pabalstu un dzīvokļa pabalstu (vienlaikus ar prasību piešķirt pabalstu krīzes situācijā). Dienests piešķīra pieteicējam šos pabalstus par periodu no 2022.gada 1.februāra līdz 2022.gada 30.aprīlim. Tomēr pieteicējs nevar paļauties, ka, nepildot normatīvajos aktos un dienesta noteiktos līdzdarbības pienākumus, viņam arī turpmāk tiks piešķirti sociālās palīdzības pabalsti.

[4.6] Pieteicējs viens dzīvo 3-istabu dzīvoklī /adrese A/, kura platība gandrīz divas reizes pārsniedz normatīvo platību (32 m^2), proti, to, par kuru dienestam ir tiesības aprēķināt mājokļa pabalstu. Turklāt šis dzīvoklis pieder pieteicēja mātei, un, ja ir izveidojies dzīvokļa parāds, tā ir dzīvokļa īpašnieka atbildība. Departamentam nav saprotams, kā pieteicējs spēj nodrošināt savas pamatvajadzības apstākļos, kad viņam nav ienākumu. No minētā var secināt, ka pieteicējam materiālo atbalstu sniedz citas personas, uz ko viņš nav norādījis iztikas līdzekļu deklarācijās, un atbilstoši nav sniedzis pilnīgu un patiesu informāciju.

[5] Tiesas sēdē pieteicējs pieteikumu uzturēja, pamatojoties uz pieteikumā un tā papildinājumos norādītajiem argumentiem.

Departamenta pārstāve pieteikumu neatzina, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā un paskaidrojumos norādīto.

Motīvu daļa

[6] Izvērtējusi lietas materiālus un uzklausījusi procesa dalībniekus, tiesa secina, ka pieteikums daļā ir noraidāms, daļā atstājams bez izskatīšanas.

[7] Sociālās palīdzības uzdevums ir uzņemties rūpes par grūtībās nonākušām ģimenēm un personām, palīdzot tām nodrošināt pamatvajadzības un sekmējot to iekļaušanos sabiedrībā, tikmēr, kamēr tās nav spējīgas par to parūpēties pašas *(*sk. *Satversmes tiesas 2020.gada 25.jūnija sprieduma lietā Nr.2019-24-03 18.punktu).*

Atbilstoši Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 5.panta pirmajai daļai sociālo palīdzību klientam sniedz, pamatojoties uz viņa materiālo resursu — ienākumu un īpašuma novērtējumu, individuāli paredzot katra klienta līdzdarbību, izņemot krīzes situāciju.

Saskaņā ar minētā likuma 1.panta 39.punktu krīzes situācija ir situācija, kurā katastrofas vai citu ārēju notikumu dēļ personai vairs nav iespēju izmantot ierastos problēmu risināšanas veidus, pati saviem spēkiem tā nespēj pārvarēt šo notikumu radītās sekas un tai ir nepieciešama psihosociāla vai materiāla palīdzība.

Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 35.panta pirmā daļa noteic, ka pamata sociālās palīdzības pabalsti ir:

1) garantētā minimālā ienākuma pabalsts — materiāls atbalsts naudas izteiksmē minimālo ikdienas izdevumu apmaksai;

2) mājokļa pabalsts — materiāls atbalsts ar mājokļa lietošanu saistīto izdevumu segšanai.

Minētā panta otrās daļas 2.punkts noteic, ka papildu sociālās palīdzības pabalsts ir pabalsts krīzes situācijā — operatīvi sniegts materiāls atbalsts ārēju notikumu radītu seku novēršanai vai mazināšanai.

Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 33. panta pirmā un otrā daļa noteic, ka garantētais minimālais ienākumu slieksnis ir 109 *euro* pirmajai vai vienīgajai personai mājsaimniecībā un trūcīgas mājsaimniecības ienākumu slieksnis ir 272 *euro* pirmajai vai vienīgajai personai mājsaimniecībā.

Konstatējot, ka pieteicēja vidējie ienākumi pēdējo triju mēnešu laikā ir 0.00 *euro* mēnesī, ar Rīgas Sociālā dienesta 2022.gada 2.maija lēmumu pieteicējam piešķirts trūcīgas mājsaimniecības statuss periodam no 2022.gada 1.maija līdz 2022.gada 31.jūlijam (*lietas 95.lapa*), par ko lietā strīda nav. Lietā izšķirams, vai pieteicējs var pretendēt arī uz GMI un mājokļa pabalsta saņemšanu minētajā periodā.

[8] Līdzdarbības pienākumi savu sociālo tiesību īstenošanā noteikti likuma „Par sociālo drošību" 26 ? 30.pantā.

Atbilstoši Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 7.pantam klientam ir pienākums tostarp aktīvi iesaistīties savas problēmas risināšanā, pildot līdzdarbības pienākumus, tajā skaitā piedaloties sociālās rehabilitācijas pasākumos darba un sociālo prasmju saglabāšanai, atjaunošanai un apgūšanai (1.punkts); sniegt ziņas par sevi, sadarboties ar sociālo dienestu savas sociālās situācijas novērtēšanā un pildīt sociālā dienesta ieteikumus šīs situācijas uzlabošanai (2.punkts); aktīvi darboties, lai palielinātu savu pelnītspēju un ienākumus (3.punkts).

Atbilstoši Senāta judikatūrā nostiprinātām atziņām sociālā palīdzība balstās uz personas un tās ģimenes locekļu ienākumu un citu materiālo resursu (sociālās situācijas) izvērtēšanu. Lai iestāde varētu izvērtēt personas un tās ģimenes locekļu atbilstību sociālās palīdzības saņemšanai, sociālajās tiesībās ir paredzēta personas līdzdarbība savu sociālo tiesību īstenošanā. No personas līdzdarbības, tostarp sniegtās informācijas, ir atkarīga lietas virzība iestādē un arī iespēja izvērtēt, vai pastāv priekšnoteikumi personas prasītā labvēlīgā administratīvā akta izdošanai (sal. sk. *Senāta 2013.gada 25.februāra lēmuma Nr.SKA-317/2013 11.punktu*).

Tātad sociālā palīdzība ir sniedzama tām personām, kurām tā ir objektīvi nepieciešama un šāda nepieciešamība ir izvērtēta, pārbaudot personas materiālos resursus. Šāda sistēma ietver arī pienākumu personai pašai meklēt risinājumus savu sociālo vajadzību apmierināšanai un cilvēka cienīgas dzīves nodrošināšanai. Ar sociālās palīdzības sistēmas darbības mērķi nekādi nav savienojama tāda personas rīcība, kas liedz noskaidrot patieso personas materiālo situāciju vai kas liecina, ka persona apzināti savu dzīves situāciju iekārto tā, lai atbilstu sociālās palīdzības saņēmēja statusam. Tātad sociālo pakalpojumu sistēmas izveides mērķis nav bijis ļaut personai izvēlēties starp to, vai pašai nodrošināt sev uzturu un cilvēka cienīgu dzīvi vai veidot savu dzīvi tikai uz valsts vai pašvaldības piešķirtajiem pabalstiem (*Senāta 2023.gada 15.marta sprieduma lietā Nr.A420285218, SKA-88/2023, 10.punkts*).

Ievērojot minēto, secināms, ka personai, kas vēlas saņemt vai saņem sociālos pakalpojumus, ir pašai jāiesaistās savas sociālās situācijas risināšanā.

Tai ir ne tikai tiesības, bet arī pienākumi, tostarp līdzdarbības pienākums, kura nepildīšanas sekas regulē likuma „Par sociālo drošību" 32.pants.

[9] Kā izriet no lietas materiāliem, 2021.gada 3.novembrī sociālā darba speciālists ar pieteicēju noslēdza vienošanos par līdzdarbību (turpmāk – vienošanās) Nr.21-847 laika periodam no 2021.gada 1.novembra līdz 2022.gada 31.janvārim, kurā noteikti līdzdarbības pienākumi pieteicēja sociālās situācijas risināšanai, tostarp atrast algotu darbu ar vismaz minimālo mēnešalgas likmi (*lietas 154.lapa*).

Vienošanās Nr./numurs/ noslēgta arī 2022.gada 14.februārī, kurā iekļauts punkts, kas noteica pieteicējam pienākumu līdz 2022.gada 30.aprīlim atrast un strādāt darbu ar atalgojumu ne mazāku, kā valstī noteiktā minimāla mēneša darba alga 500,00 *euro* mēnesī (*lietas 17.lapa*).

Parakstot minētās vienošanās, pieteicējs informēts, ka atbilstoši likuma „Par sociālo drošību" 32.pantam ir brīdināts par šīs vienošanās nepildīšanas sekām ? sociālās palīdzības apmēra samazināšanai vai pārtraukšanai.

Lai risinātu algota darba trūkuma jautājumu, 2022.gada 9.maija vienošanās uzliek pieteicējam līdz 2022.gada 31.jūlijam atrast un strādāt darbu ar atalgojumu ne mazāku kā valstī noteiktā mēneša darba alga 500,00 *euro* mēnesī (*lietas 147.lapa*).

Uz minētās vienošanās pieteicējs uzrakstījis: „Man ir algots darbs. Lūdzu piešķirt GMI pabalstu, dzīvokļa pabalstu, krīzes pabalstu".

Kā paskaidrojumos norāda departaments, pieteicējs no 2018.gada 25.marta ir darba attiecībās ar SIA /Nosaukums C/ un laika periodā no 2022.gada 1.janvāra līdz 2022.gada 30.aprīlim nav saņēmis darba algu. Pieteicējs ilgāku laika periodu neveic algotu darbu, ir pretenzijas pret darba devēju, norisinās tiesas process.

Tiesas sēdē pieteicējs paskaidroja, ka strādājis pie diviem darba devējiem – SIA /Nosaukums C/ par bārmeni un SIA /Nosaukums B/ par viesnīcas administratoru. Pret darba devējiem notiek tiesvedības, jo nav izmaksāta darba samaksa. Aktīvi piedaloties tiesvedībās (93 tiesvedības procesi), pretēji departamenta norādītajam, pieteicējs iesaistās sava materiālā stāvokļa uzlabošanā, turklāt darba devējs par pieteicēju internetā sniedzis nomelnojošas ziņas, kas liedz atrast citu darbu viņa sfērā.

[10] Pārbaudot Tiesu informatīvajā sistēmā pieejamo informāciju, tiesa konstatē, ka civillietā ar darba devēju SIA /Nosaukums C/ ir strīds par pieteicējam neizmaksāto darba algu periodā no 2018.gada 25.marta līdz 2019.gada 1.martam, no 2019.gada 1.marta līdz 2019.gada 31.decembrim un no 2020.gada 19.februāra līdz 2021.gada 6.maijam. Savukārt lietā ar darba devēju SIA /Nosaukums B/ strīds ir par neizmaksāto darba algu periodā no 2018.gada 8.jūnija līdz 2021.gada 14.februārim. Tātad strīds ir par iepriekš nesaņemtu darba algu un tas neattaisno pieteicēja rīcību nemēģinot atrast un noslēgt jaunas darba tiesiskās attiecības kopš 2021.gada 3.novembra, kad dienests noteica līdzdarbošanās pienākumu. Atbilstoši pārsūdzētajā lēmumā norādītajam Nodarbinātības valsts aģentūras Rīgas reģionālajās filiālēs 2022.gada februārī bija reģistrēta 16191 brīva darba vieta, martā – 22307, aprīlī – 22925. Tādejādi pieteicējs ilgstoši nav radis iespēju iesaistīties savas problēmas risināšanā un strādāt algotu darbu vismaz par valstī noteiktās minimālās algas apmēru, lai uzlabotu savu sociālo situāciju

[11] Likuma „Par sociālo drošību" 11.pantā noteikts, ka personai, kura saviem spēkiem nespēj nodrošināt sevi vai pārvarēt īpašas dzīves grūtības un kura nesaņem ne no viena cita pietiekamu palīdzību, ir tiesības uz personisku un materiālu palīdzību, kas atbilst tās vajadzībām, dod iespēju pašpalīdzībai un veicina tās iesaistīšanos sabiedrības dzīvē.

Atbilstoši Senāta atziņām sociālā palīdzība ir sniedzama tikai situācijās, kad personām nav citas iespējas pašām nodrošināt savu pamatvajadzību apmierināšanu. Tādējādi sociālās palīdzības jautājuma risināšanā būtiskāk ir tas, vai personai faktiski ir iespējams uzlabot savus dzīves apstākļus un pašai nodrošināt savas pamatvajadzības (sal. *Senāta 2021.gada 8.marta rīcības sēdes lēmums lietā Nr.A420274319, SKA-607/202, 14.punkts*). Valsts un pašvaldības pienākums palīdzēt personai pastāv tiktāl, ciktāl persona pati vai personas, kas var tai palīdzēt, nespēj personu pietiekami nodrošināt. Valsts un pašvaldības sniegta sociālā palīdzība vienmēr ir tikai subsidiārs sociālā atbalsta avots. Tās vispirms ir pašas personas tiesības un reizē arī pienākums veidot savu dzīvi un labklājību *(Senāta 2011.gada 25.marta sprieduma lietā Nr.SKA-75/2011 (A42538108) 8.punkts).*

Vadoties no sociālās palīdzības mērķa, tā tiek sniegta personām ar zemiem ienākumiem, kurām objektīvu iemeslu dēļ nav līdzekļu pamatvajadzību apmierināšanai, un kurām nav citu resursu – citu personu, ģimenes locekļu atbalsta vai materiālo resursu, lai apmierinātu šīs pamatvajadzības.

Tiesa, pamatojoties uz turpmāk norādīto, secina, ka pieteicējs savu pamatvajadzību apmierināšanai izmanto citu personu atbalstu un materiālo resursu, jo ar pieteicēja deklarētajiem vērtējamiem ienākumiem 0,00 *euro* apmērā viņam nav iespējams sevi pašam nodrošināt.

[12] Atbilstoši Valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatas datiem dzīvoklis /adrese A/, kurā dzīvo pieteicējs, pieder /pers. S/ – pieteicēja mātei.

2022.gada 5.jūnijā starp pieteicēju un /pers. S/ noslēgts bezprocentu aizdevuma līgums 152,70 *euro* apmērā mājokļa izdevumu apmaksāšanai, kas sastāv no: 128,57 *euro* atbilstoši dzīvokļa pārvaldnieka izrakstītajam rēķinam par 2022.gada maiju, 6,66 *euro* elektrības rēķins par 2022.gada aprīli, 12.00 *euro* par SIA„/Nosaukums BA/" rēķinu par 2022.gada jūliju un 5,47 *euro* par AS „/Nosaukums G/" rēķinu (*lietas 18-22.lapa*).

Līguma nosacījumi paredz, ka minētās summas aizdevējs nepastarpināti pārskaita pakalpojumu sniedzējiem un aizņēmējam ir pienākums naudas summas „atgriezt" tad, kad Administratīvā rajona tiesa būs uzlikusi par pienākumu dienestam piešķirt mājokļa pabalstu pieteicējam. Aizdevumu ir iespējams atmaksāt arī skaidrā naudā.

Ņemot vērā minētos līguma nosacījumus, ka aizdevums jāatmaksā tikai gadījumā, ja šis pabalsts pieteicējam tiks piešķirts no pašvaldības līdzekļiem, tiesa atzīs, ka tas ir noslēgts formāli, lai pieteicējs atbilstu sociālās palīdzības saņēmēja statusam. /pers. S/ ir tā persona, kura veic komunālo maksājumu apmaksu par dzīvokli saistībā ar kuru pieteicējs prasa mājokļa pabalstu. Attiecīgi par pieteicēja pamatvajadzības – mājokļa – nodrošināšanu rūpējas /pers. S/. Arī par citu dzīvokļa komunālo pakalpojumu samaksu parādi nav konstatējami. Minētais ļauj secināt, ka materiālu atbalstu pieteicējam sniedz trešās personas, vai arī viņa mājsaimniecībai ir cits sastāvs.

Turklāt dzīvokļa /adrese A/, platība 60.54 m^2 gandrīz divas reizes pārsniedz normatīvo platību (32 m^2), par kuru dienestam ir tiesības aprēķināt mājokļa pabalstu.

No lietas materiāliem nav konstatējams, ka pieteicējs būtu izrādījis pietiekamu interesi un pašiniciatīvu savas finansiālās situācijas uzlabošanai, aktīvi iesaistījies savu problēmu risināšanā, pildot līdzdarbības pienākumus, un aktīvi darbojies, lai palielinātu savu pelnītspēju un ienākumus. Kā jau tika norādīts, pieteicējs visas savas rūpes velta tiesvedībām par iepriekš neizmaksāto darba algu, bet aktuālās situācijas problēmu risināšanai nepievēršas.

Personai pašai ir aktīvi jālīdzdarbojas administratīvajā procesā un jāsniedz iestādei un tiesai lēmuma pieņemšanai nepieciešamās ziņas. Līdzdarbošanās administratīvajā procesā ir paša pieteicēja interesēs, un līdzdarbības pienākuma izpilde var mainīt lietas iznākumu (sk. *Senāta 2018.gada 5.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-26/2018 9.punktu*).

Valsts nevar pilnībā uzņemties rūpes par personas sociālajām un ekonomiskajām vajadzībām (sal. sk. *Satversmes tiesas 2006.gada 11.decembra sprieduma lietā Nr.2006-10-03 13.3.punktu*).

[13] Saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma pārejas noteikumu 37.^{1}punkta 1.apakšpunktu laika posmā no 2021.gada

25.februāra līdz 2021.gada 30.jūnijam pašvaldība piešķir un izmaksā no pašvaldības budžeta līdzekļiem mājsaimniecībai vai atsevišķai personai mājsaimniecībā šā likuma 35.panta otrās daļas 2.punktā noteikto pabalstu krīzes situācijā pašvaldības saistošajos noteikumos noteiktajā apmērā. Pabalstu krīzes situācijā, izvērtējot valsts un pašvaldību informācijas sistēmās pieejamo informāciju, piešķir mājsaimniecībai vai atsevišķai personai mājsaimniecībā, kurai ievērojami samazinājušies vai ir zaudēti ienākumi saistībā ar Covid-19 izplatību izsludinātās ārkārtējās situācijas dēļ.

Savukārt saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma pārejas noteikumu 37.^{2}punkta 1.apakšpunktu laika posmā no 2021.gada 1.jūlija līdz 2021.gada 31.decembrim piemērojams šo pārejas noteikumu 37.^{1}punkta 1.apakšpunktā noteiktais.

Rīgas domes 2021.gada 26.maija saistošo noteikumu Nr.49 „Par mājsaimniecības atzīšanu par trūcīgu vai maznodrošinātu un sociālās palīdzības pabalstiem Rīgas pilsētas pašvaldībā" (turpmāk – noteikumi Nr.49) 24.punkts noteic, lai saņemtu pabalstu krīzes situācijā, mājsaimniecība divu mēneša laikā pēc krīzes situācijas rašanās iesniedz Rīgas Sociālajam dienestam iesniegumu un dokumenta kopiju (uzrādot oriģinālu), kas apliecina krīzes situācijas faktu, kā arī citus dokumentus, kuri nepieciešami lēmuma pieņemšanai, ja tie nav valsts vai pašvaldības rīcībā.

Atbilstoši saistošo noteikumu Nr.49 25.punktam pirms lēmuma par pabalsta krīzes situācijā piešķiršanu dienesta sociālā darba speciālists veic katastrofas vai citu ārējo notikumu izraisīto seku ietekmes uz mājsaimniecības spēju nodrošināt pamatvajadzības izvērtējumu un sagatavo atzinumu, kas tiek ņemts vērā, pieņemot lēmumu par pabalsta krīzes situācijā piešķiršanu.

Pieteicējs iesniegumos par pabalsta krīzes situācijā piešķiršanu dienestam krīzes situāciju pamatojis, jo kopš Covid-19 pazaudējis divus darba devējus un dīkstāves pabalstu arī nav saņēmis (*lietas 35.lapa*).

[14] Kā jau tika norādīts, pabalstu krīzes situācijā saistībā ar Covid-19 izplatību likumdevējs Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma pārejas noteikumu 37.^{2} punktā noteicis laika posmā līdz 2021.gada 31.decembrim. 2022.gadā, piemērojot noteikumu Nr.49 24.punktu, pamats pabalsta piešķiršanai krīzes situācijā var būt jebkuras ārēju notikumu radītas sekas. Tādejādi pabalsts krīzes situācijā ir operatīvi sniegts materiāls atbalsts ārēju notikumu radītu seku novēršanai vai mazināšanai. Pabalsta krīzes situācijā saņemšanas priekšnoteikums nav personas ienākumu līmenis, bet ir personas nespēja ārkārtas situācijas dēļ un tās radītajos apstākļos apmierināt savas pamatvajadzības. Lai saņemtu pašvaldības atbalstu krīzes situācijā, personai ar pamatojošiem dokumentiem jāpierāda krīzes situācijas fakts.

Tiesas vērtējumā dienests pamatoti atzinis, ka pieteicēja iesniegumos par pabalsta krīzes situācijā piešķiršanu raksturotā situācija pastāv ilgstoši. Neatrisinātais pieteicēja nodarbinātības jautājums nav uzskatāms par krīzes situāciju Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 1.panta 39.punkta izpratnē. Līdz ar to nav konstatējams neviens no tiesību normās noteiktajiem krīzes situāciju raksturojošiem apstākļiem, kas būtu par pamatu pieteicējam piešķirt pabalstu krīzes situācijā.

[15] Ievērojot visu iepriekš minēto, tiesa nekonstatē priekšnoteikumus pieteicējam labvēlīga administratīvā akta izdošanai. Tiesa atzīst, ka šādos apstākļos, vērtējot tos kopsakarā (pieteicējs nepildīja līdzdarbības pienākumus) pārsūdzētais lēmums ir tiesisks, bet pieteikums ir noraidāms.

[16] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 92.pantu ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai nemantisko kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. Tā kā tiesa nekonstatē pārsūdzētā lēmuma prettiesiskumu, atlīdzinājuma 11 641,10 *euro* apmērā piešķiršanai nav pamata.

[17] Pieteicējs lūdz atlīdzināt 138,83 *euro* saistībā ar aizdevumu par dzīvokļa izdevumu apmaksāšanu un 6050,33 *euro*, ko nav saņēmis Rīgas Sociālā dienesta un departamenta politiskas represijas dēļ pieteicēja tiesvedības procesā par atjaunošanu darbā SIA /Nosaukums B/ (*lietas 51., 76.lapa*).

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 278.panta pirmās daļas 1.punktu tiesa atstāj pieteikumu bez izskatīšanas, ja pieteicējs nav ievērojis likumā noteikto lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 93.panta pirmo daļu iesniedzot iesniegumu par administratīvā akta vai faktiskās rīcības apstrīdēšanu, vienlaicīgi var prasīt atlīdzinājumu.

No lietas materiāliem izriet, ka, apstrīdot sākotnējo lēmumu, pieteicējs šādu atlīdzinājumu nav prasījis, kā arī to nav prasījis attiecībā uz departamenta rīcību, iesniedzot pieteikumu tiesā. Līdz ar to atzīstams, ka attiecībā uz 138,83 *euro* un 6050,33 *euro* atlīdzinājumu pieteicējs nav ievērojis likumā noteikto lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību.

[18] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 278.panta otrajai daļai pirms jautājuma izlemšanas tiesa (tiesnesis) uzaicina administratīvā procesa dalībniekus sniegt viedokli par pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas. Viedoklis par pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas tika noskaidrots tiesas sēdē (*lietas 167.lapa*).

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 281.pantu, ja pieteikums atstāts bez izskatīšanas, pieteicējs var no jauna iesniegt pieteikumu tiesā, ievērojot likumā noteikto kārtību.

[19] Pieteicējs ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmumu ir atbrīvots no valsts nodevas samaksas par pieteikuma iesniegšanu tiesā (*lietas 2.-4.lapa*).

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta ceturto daļu, ja pieteicējs no valsts nodevas samaksas ar tiesas lēmumu bijis pilnīgi vai daļēji atbrīvots, pieteikuma noraidīšanas gadījumā pieteicējam ir pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu pilnā apmērā triju mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā. Savukārt minētā panta piektā daļa paredz, ka šā panta ceturtajā daļā paredzētais pieteicēja pienākums pieteikuma noraidīšanas gadījumā samaksāt valsts nodevu nav attiecināms uz tiem pieteicējiem, kuri pieteikumu iesnieguši par administratīvo aktu sociālās drošības jomā (pensijas, pabalsti u.tml.).

Tā kā pieteikums iesniegts par administratīvo aktu sociālās drošības jomā, pieteicējam nav uzliekams pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu, 278.panta pirmās daļas 1.punktu un 289.-291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. D/ pieteikumu daļā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējam tiktu piešķirts pabalsts krīzes situācijā, garantētā

minimālā ienākuma pabalsts un mājokļa pabalsts, un 11 641,10 *euro* atlīdzinājumu.

atstāt bez izskatīšanas /pers. D/ pieteikumu daļā par 138,83 *euro* un 6050,33 *euro* atlīdzinājuma piešķiršanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese R.Migla